

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 2

Суми
Сумський державний університет
2020

небезпеки, в яких державним та недержавним інститутам гарантується прогресивний розвиток українських національних інтересів, джерел духовного та внутрішнього благополуччя населення в Україні, ефективного функціонування система національної безпеки України [4].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
3. Глобальна та національна безпека: підручник / В. І.Абрамов, Г. П.Ситник, В. Ф.Смоляннюк; за заг. ред. Г. П. Ситника. К.: НАДУ, 2016. 784с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1zj8SLnc16M3cc1GWornXTpOeL1o7bnhD/view>.
4. Смоляннюк В. Ф., Деменко О. Ф., Прибутько П. С. Основи національної безпеки України. Навчальний посібник. К. ПАЛИВОДА А.В., 2017.140 с.

ПРОФІЛАКТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ У ДИТЯЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Дудченко В. В.

Аспірант III курсу кафедри АГПФЕБ ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Шлапко Т. В.

к. ю. н., доцент кафедри АГПФЕБ ННІ права

Сумського державного університету

Попередження правопорушень серед неповнолітніх є найважливішим аспектом попередження злочинності взагалі в суспільстві, тому розробка та запровадження дієвих заходів у цьому напрямку з боку держави є невід'ємною частиною соціальної політики України.

Більшість науковців поняття «запобігання», «протидія» та «профілактика» вважають синонімами. Такий підхід має сенс, тому як в етимологічному форматі вищезазначені поняття мають загальну основу.

У широкому розумінні профілактика – це недопущення правопорушень взагалі, тобто утримання окремих членів суспільства від протиправних проступків. У вузькому значенні під профілактикою розуміється діяльність, по-перше, по виявленню і усуненню причин конкретних правопорушень, а також умов, що сприяють їх вчиненню; по-друге, у

виявленні конкретних осіб, схильних до вчинення правопорушень, і проведення з ними необхідної роботи [1, с. 118].

Дослідженнями у сфері профілактики правопорушень вели дослідження наступні науковці: Аванесов Г. А., Авер'янов В. Б., Бандурка О. М., Бахрах Д. М., Битяк Ю. П., Закалюк А. П., Ківалов С. В., Колпаков В. К., Комзюк А. Т., Ортинський В. Л., проте наукові розробки у сфері ювенальної превенції майже відсутні. Зазначені автори найчастіше приділяли увагу аналізу самої системи профілактики правопорушень, а дієвим елементом профілактики визначали запровадження системи адміністративного примусу.

Наприклад, Битяк Ю. П. характеризує адміністративний примус як систему засобів психологічного або фізичного впливу на свідомість і поведінку людей з метою досягнення чіткого виконання встановлених обов'язків, розвитку суспільних відносин у межах закону, забезпечення правопорядку й законності [2, с. 164].

Професор Комзюк А. Т. у монографії «Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації» наголошує, що адміністративне стягнення, яке є однією із складових адміністративного примусу, є мірою відповідальності, правовим наслідком адміністративного правопорушення. Воно застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, в дусі додержання законів, поваги до правил співжиття, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами [3, с. 225].

Остапенко О. І. зазначає, що адміністративно-правове попередження неможливе без застосування адміністративної відповідальності й покарання. Зміст такого попередження полягає: у позбавленні або обмеженні фізичної можливості вчинити делікт; у вихованні та виправленні за допомогою покарання; у недопущенні більш небезпечних і шкідливих дій (злочинів) способом встановлення відповідальності за дії, які створюють умови для їх вчинення; в усуненні деяких факторів, що негативно впливають на громадян [4, с. 241].

Але такий підхід у питаннях запобігання правопорушень серед неповнолітніх не здатен зменшити кількість правопорушень.

Найбільш перспективний шлях щодо вирішення проблеми злочинності у дитячому середовищі – ведення профілактичних заходів. На перший план в системі протидії порушень серед неповнолітніх виступає система саме ранньої профілактики, що направлена на дітей раннього шкільного та, навіть, дошкільного віку. По суті, раннє втручання «не тільки рятує життя від втрати часу», але й запобігає наступу дорослої кримінальної кар'єри та зменшує ймовірність того, що молоді стануть серйозними та

жорстокими злочинцями. Це, у свою чергу, зменшує тягар злочинів на суспільстві та заощаджує мільярди доларів платників податків [5, с. 186].

Під профілактикою правопорушень у дитячому середовищі слід розуміти систему соціальних, правових, педагогічних та інших заходів, спрямованих на виявлення та усунення причин і умов, що сприяють здійсненню злочинів і правопорушень неповнолітніми. Дослідження Державного інституту публічної політики у Вашингтоні (WSIPP) 2001 року показали, що загальні переваги ефективних програм профілактики були більш значущими, ніж витрати на них. Більш детальні дослідження 2015 року WSIPP довели це, вираховуючи, що надійні програми запобігання правопорушенню можуть заощадити від семи до десяти доларів за кожен вкладений долар платників податків, насамперед за рахунок скорочення суми, витраченої на позбавлення волі [6].

На законодавчому рівні в незалежній Україні поняття профілактики правопорушень серед неповнолітніх вперше було визначено у січні 1995 року в Законі України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей». У статті 3 зазначалося «під профілактикою правопорушень серед дітей слід розуміти діяльність органів і служб у справах дітей, спеціальних установ для дітей, спрямовану на виявлення та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню дітьми правопорушень, а також позитивний вплив на поведінку окремих дітей на території України, в її окремому регіоні, в сім'ї, на підприємстві, в установі чи організації незалежно від форм власності, за місцем проживання» [7].

У міжнародному форматі комплекс заходів, що направлені на попередження можливого правопорушення найчастіше визначається як превенція (англ. prevention). Стратегічна мета превенції – недопущення злочинного задуму трансформуватися у злочинну дію.

Правова наука виділяє наступні види превенції:

- загальна превенція – попередження скоєння правопорушень, тобто інформування суспільства, що за будь-яким протиправним діянням наступає покарання;
- превенція приватна – профілактика (попередження) нових кримінальних порушень особами, які вже скоювали злочини, тобто приватна превенція направлена на попередження рецидиву злочину [8, с. 413].

Основоположні превентивні принципи викладені в настанові United Nations Guide lines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines) (Керівні принципи запобігання злочинності серед неповнолітніх Організації Об'єднаних Націй (Ер-Ріядські керівні принципи)), що прийняті і проголошені резолюцією 45/112 Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1990 року.

Діти – найбільш вразлива категорія громадян, які внаслідок специфічного психоемоційного стану потребує особливого підходу. У зв'язку з цим на сьогодні виникає необхідність у зміні профілактичної моделі, що діяла до недавнього часу, основний принцип якої був саме реагування на правопорушення, що вже сталися, а не на обставини, через які ці порушення виникають. Використанні зарубіжного досвіду в профілактичній роботі з неповнолітніми, де робота направлена на «раннє дитяче втручання». Система ранньої дитячої профілактики правопорушень направлена на дітей раннього шкільного та, навіть, дошкільного віку, що здійснюється на постійні основі із залученням спеціалістів різних сфер: психологів, педагогів, медичних працівників, представників ювенальної поліції. Такі програми допомагають укріпити родини, запобігти безнадзорності та жорстокому відношенню до дітей, а також сприяють різноплановому розвитку неповнолітніх та надають практичні рекомендації батькам щодо виховання їх дітей.

«Раннє дитяче втручання» («Early child hood intervention (ECI)») – це система підтримки та навчання для дітей дошкільного віку (від народження до шести років), які стали жертвами або піддаються підвищеному ризику жорстокого поведження та/або бездоглядності. Деякі штати запроваджують цю програму для дітей, які мають затримку в розвитку або інвалідність. Мета раннього дитячого втручання полягає в тому, щоб надавати різнопланову допомогу сім'ям, що мають дітей з ризиком у цьому віковому діапазоні. Ці сім'ї отримують різнопланові ресурси для покращення фізичного, психологічного, емоційного стану дитини та її пізнавального розвитку [9].

Система раннього втручання – це система скоординованих послуг, яка сприяє віковому розвитку дитини. У Сполучених Штатах Америки деякі послуги за системою раннього втручання передбачаються на законодавчому рівні, інші – доступні через різні національні, регіональні та державні програми.

Один з головних аспектів успішності програми – це їх комплексний характер та націленість на дітей дошкільного та початкового шкільного віку.

На жаль, в Україні відсутні програми такого плану, сьогодні діє лише одна державна програма профілактики правопорушень у шкільному середовищі – «Шкільний офіцер поліції», що стартувала у 2016 році. Основною метою проекту є співробітництво загальноосвітніх навчальних закладів та патрульної поліції.

Таким чином, один з шляхів створення ефективної моделі профілактики правопорушень серед неповнолітніх – це використання рекомендацій та передового досвіду розвинутих країн. Тому як ефективна програма профілактики злочинності серед неповнолітніх є першим і найважливішим кроком, який необхідно вжити, щоб досягти зменшення випадків правопорушень неповнолітніми.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Макаренко О. М. Щодо з'ясування терміну «профілактика правопорушень» та суміжних з ним понять. *Право і безпека*. 2004. № 1. Т. 3. С. 118–120.
2. Адміністративне право України: Підручник / за ред. Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін. К.: Юрінком Інтер, 2007. 544 с.
3. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: монографія. Харків. ХНУВС, 2002. 336 с.
4. Остапенко О. І. Адміністративна деліктологія: соціально-правовий феномен і проблеми розвитку: монографія. Львів: Львівський інститут внутрішніх справ при Українській академії внутрішніх справ, 1995. 312 с.
5. The Future of Children Prevention and Intervention Programs for Juvenile Offenders 2008\09\01, p. 210.
6. Interagency Working Group on Youth Programs (IWGYP) Prevention & Early Intervention. URL: <https://youth.gov/youth-topics/juvenile-justice/prevention-and-early-intervention> (дата звернення: 15.03.2020).
7. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24.01.1995 р. № 20/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.03.2020).
8. Большой юридический словарь / ред. узд.: А. Я. Сухарева. Москва: ИНФРА-М, 2007. 858 с.
9. Illinois Department of Human Services. URL: <http://www.dhs.state.il.us/page.aspx?item=32009> (дата звернення: 15.03.2020).

ЛІЗИНГОВА ПРОГРАМА ЩОДО ЖИТЛОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛЩЕЙСЬКИХ

Полулях О. В.

*Магістрант V курсу ННІ права
Сумського державного університету
Науковий керівник: Кобзєва Т. А.*